

KÖZÖSSÉGI BŰNMEGELŐZÉSI MODELL ZEMPLÉNBEN

1. A modell

2001. nyaratól felmértük e program igényét, társadalmi, önkormányzati és civil támogatottságát¹. Egy momentum kiemelhető: nem feledkeztünk meg a problémák egy részét indukáló vagyon elleni bűncselekmények kapcsán a nemzeti kisebbségek konfliktuskezeléséről, megkereséséről sem. Ezzel egy időben elkezdték a modell kidolgozása mellett a lakosság szondázását. 2001. novemberében országos konferenciára hívtuk a kriminológia, a közösségi bűnmegelőzés néhány jeles kutatóját, mellettük gyakorlati szakembereket, rendőri megyei, helyi önkormányzati, intézményi vezetőket, s mindezt a lakosság teljes plénuma előtt. A konferenciát soha nem látott érdeklődés, aktivitás kísérte, amely sajátos módon az azt követő hetekben is fennmaradt.

Az első munkaanyagot társadalmi egyeztetésre bocsátottuk, majd ebből megszületett a Községi Bűnmegelőzés Zempléni Modellje, amely az alábbiak szerint néz ki:

A modell „agya” a **Közösségi Bűnmegelőzési Iroda**, amelyet három segítői oldal övez:

- a *Tanácsadói kör*, (ez a szakmai garanciákat biztosító, kiváló felkészültségű elméleti és gyakorlati szakemberekből merít);
- a *Támogatói kör* (itt a különböző országos és helyi támogatókat fogadják, ide tartoznak a közintézmények mellett a kisebbségi önkormányzatok, lakóközösségek, biztosítók, vagyonvédelmi kamara, az oktatási intézmények, s természetesen a média), és az
- *Intézményi kör*, amely a legfontosabb gyakorlati pilléreit jelenti a projektnek.

A program gyakorlati kivitelezése az Intézményi kör öt pillérére nyugszik, ahová mindenhova feladatokat telepítettünk, de nem felülről jövő, meghatározott módon, hanem közös egyeztetéssel, s hangsúlyozva: a legmagasabb szakmai felkészültségű tudós szakemberek kontrolljával:

- Önkormányzat;
- Polgárórság;
- Civil szervezetek;
- Egészségügyi-szociális ellátó rendszer;
- Igazságszolgáltatás-rendészet, rendőrség.

Az egyes pillérek a következő feladatokat végzik:

---

¹ Zempléni Civil Szervezetek Szövetsége, Községi Bűnmegelőzési Iroda, Sátoraljújhely

Önkormányzat

- Településrendezés, fejlesztés (úthálózat, közmegvilágítás, beruházások kialakításánál preventív szempontok figyelembe vétele)
- Bűnmegelőzési szakreferens alkalmazása
- Áldozatvédelmi iroda működtetése
- Építésügyi hatósági munka (építési engedélyek kiadásánál bűnmegelőzési szempontok, biztonsági követelményeknek való megfelelés)
- Fenntartásában működő intézményeknél különböző biztonsági előírásoknak való megfelelés kötelezővé tétele
- Közterület felügyelők alkalmazása
- Rendszeres konzultáció, javaslattevés
- A projekt anyagi támogatása

- Közterületi szolgálat
- Szomszédok Egymásért Mozgalom szervezése
- Rendészeti együttműködés

Polgárőrség

- Hátrányos helyzetű gondozási központ
- Bűnmegelőzési oktatás, propagálás
- Koordináció (itt működik a Községi Bűnmegelőzési Iroda)
- Időskorúak konzultációs központ
- Lakossági fórumrendszer
- Konzultatív tanácsadás (fogadó órák)

Civil szervezetek

- Drog-Pont lehetőségének megteremtése
- Anonim tanácsadás biztosítása
- Saját ellátórendszer működtetése
- Szociális és családsegítő szolgálat

Egészségügyi - szociális ellátó rendszer

- Rendszeres konzultáció

Rendőrség

- Életvezetési Tanácsadó Szolgálat
- Közösségi Rendőr-Pont
- Bűncselekmények rendszeres értékelése, elemzése (lakásbetörések)
- Módus operandi kidolgozása, alkalmazása a bűnügyi munkában résztvevők bevonásával
- Tájékoztató, felvilágosító készítése az áldozati karrier megakadályozására
- Közterületi rend biztosítása
- Eredményes felderítés

Bíróság, Ügyészség, Vám- és pénzügyőrség, Határőrség

- Saját területükön módus operandi alkalmazása
- Operátorok kijelölése
- Javaslattétel a Tanácsadói kör részére
- Rendszeres kapcsolattartás, képviselet

2. Igazolt eredmények

Számadással kezdtük, fejezzük is be azzal. E sorok írásakor, 2003. júliusában az iroda az alábbi konkrét eredményekről, tevékenységről adhat számot:

- Létrehoztuk az Önkormányzatnál az Áldozatvédelmi irodát, amelynek már voltak ügyfelei, emellett naponta érdeklődők keresik fel;
- Felavattuk a Közösségi Rendőr-Pontot, ezzel szinte egycsapásra megszűnt a belváros kisboltjait mindaddig riogató tolvajok működése, akik épp a kezük ügyébe kerülő, mozdítható értékeket vitték el. Ezáltal folyamatos rendőri jelenlét a legforgalmasabb helyeken, ahol az állampolgárok a „közösségi rendőrökben” a lojalitást, a szolgáltató rendőrség arcát látják, nem elsődlegesen a szervezet hatalmi jellegét.

- Rendszeres, a nyári hónapokon át ingyenes vagyonsvédelmi tanácsadó zajlott és zajlik majd felkészült szakemberek, cégek irányításával a civil szervezeteket, s e programot is befogadó Zemplénért Civil Szervezetek Szövetségénél;
- A helyi, nagy vonzókörzetű Erzsébet-kórházzal aláírtuk azt a Szándéknyilatkozatot, melynek eredményeképpen Drog-Pont létesült, kezelve a szomszédos városban lévő, nagy vonzókörzetű disco esetlegesen megévedt fiataljait is;
- Kábítószer-történeti és bemutató kiállítást szerveztünk a Rendőrség-történeti Múzeum anyagából a nyári, szünidős hónapok alatt;
- A Debreceni Orvostudományi Egyetem hallgatói szisztematikusan előkészített metodikával, a város számos általános iskolájának 7-8. osztályaiban, illetve valamennyi középiskolában prevenció előadásokat tartottak és tartanak, ehhez
- Az Iroda megvásárolta a magyar „Drog-bemutató” táskát;
- A Zemplénért Civil Szervezetek Szövetsége a Hátrányos Helyzetűek illetve az Időskorúak Gondozási Központját működteti, jelentős napi érdeklődéssel;
- A rendőrségen a közeljövőben Életvezetési Tanácsadó Szolgálat indítását terveztük.

Hangsúlyozzuk: a projekt egy város-régiót vont cselekvési körébe, de ez a magyar közigazgatási rendszer sajátosságait ismerve – bárhol alkalmazható. A program költséges, de ismerve más módszerek költségigényét, messze vállalható anyagi áldozatvállalást tartalmaz, mondhatnánk az anyagiakat a szakmai felkészültséggel és közösségi összefogással pótolták. E példát az Országos Bűnmegelőzési Tanács avatta kísérleti modellé, s támogatta másfélmillió forinttal, a helyi vállalkozók és intézmények roppant szerény támogatást biztosítottak. A számos cél és feladat mögött az emberek jobbító, közösségért tevélegesen tenni akaró szándéka húzódik meg. Bizonyított: a lakosság – jó érzéssel – minden olyan ügy mellé odaáll, amelyben érzi, hogy eddig soha nem látott összefogással különleges, és saját érdekeit szolgáló eredmények várhatóak. Közbiztonságunk pedig az egyik legfontosabb közös ügyünk. Szakítani kell azzal a téveszmével, hogy a biztonság megteremtése a rendőrség feladata.

3. Melyek 2003 célkitűzései?

Pályázatot írtunk ki a *Közösségi Bűnmegelőzési Vándorserleg* átadására, amelyet egy évig a régió azon szervezete (intézménye, cége) birtokolhat, aki az azt megelőző évben a legtöbbet áldozta a prevenció oltárán. Rajz- és esszépályázatot írtunk ki az általános és középiskolák részére, megkezdtük a megszervezni Hegyköz és Bodroghöz polgármestereinek bevonásával a polgárőrök jogi- és továbbképzését különös tekintettel az Európai Unióval kapcsolatos (rendészeti) ismeretanyagra. Részükre egyedülálló szakmai munkájukat segítő könyvet készülünk kiadni. Megalapítását kezdeményeztük „Sátoraljaújhely legeredményesebb közösségi rendőre 2003” díjnak, amelyet ősszel, országos bűnmegelőzési konferencia keretében adunk át annak a rendőrnek, aki szakmai kötelezettségein túl személyes példamutatásával az adott évben a legeredményesebb, legsikeresebb rendőrnek bizonyult. Bűnmegelőzési vetélkedőt tervezünk közintézmények, a prevencióban érdekelt felek részvételével. Az éven kiadásra tervezzük a *Közösségi Bűnmegelőzés – a zempléni modell*² című könyvet, amely a program hazai és nemzetközi előzményeit, magát a modellt, az eredményeket a megvalósulás sikereit és kudarcait

² Munkacím

egyaránt taglalni kívánja. Nyáron „Szünidei alternatívák” címmel a „kulcsos” fiatalokat szólítjuk meg közösségi programokkal.

Mivel e módszerek tág lehetőséget biztosítanak a helyi rendőri, civil és egyéb szervezeteknek, ezért értelemszerűen távolodik el a centralista-hierarchikus vezetési modelltől, – bár itt még falakat kell ledönteni – ám komplementáris módon közelít³ a lakossághoz. Ebből szükségképpen következik, hogy csökkenne az előjárók felé kötelező konformitás kényszere, mert a helyi vezetők (programot segítők) munkájának megítélésénél már nem kizárólagosan az előjárók szempontjai döntenének, hanem a helyi eredményesség (népszerűség) is. A decentralizáció „hatalom fogyást” eredményez, míg a „közösségi rendőrök” egy részének a megszokott, hagyományos munkamódszer az autoriter, az államhatalmat megjelenítő stílus egyszerűbb, de nem feltétlen eredményesebb, mint a sokkal több odafigyelést jelentő új. Bár meg kell jegyezni, ehhez azért igazi nagy sikerekre, eredményekre van szükség, s a végkövetkeztetés így sem garancia. A legnagyobb probléma itt is az, hogy a szemléletváltás csak belső meggyőződéssel lehetséges, hiszen könnyebb egy technikát átvenni és alkalmazni, mintsem tradicionális irányultságot (begyepesedettséget) megtörni. Látszólag a lakosság - legalábbis e szinten még – igényli és vágyja a programot, az eredményeket, s az anyagi forrásokon teljességén kívül minden más adott. S ha komolyan akceptáljuk a közbiztonság definíciójaként, hogy az „*olyan kollektív társadalmi termék, amely az egyének és a közösségek tevékenységéből, az állami szervek hatósági intézkedéseiből, a polgárok önvédelmi képességeinek és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakul ki*”⁴ – felismerjük, hogy a közbiztonság valódi helyzetének javítására a cybervilág hajnalán nincs igazán sok alternatívánk.

4. Melyek a közeljövő legfontosabb feladatai?

I. Megismertetni és tudatosítani a programot, az abban rejlő lehetőséget a lakossággal a társadalmi, civil szervezetekkel és hatóságokkal.

II. Gondoskodni a tervezett vállalások maradéktalan érvényesüléséről, szakmai és személyes lobbival folyamatosan patrónusokat, segítőköt, munkásokat találni.

III. Az országban és Európában tovább hirdetni és népszerűsíteni a programot, kezdeményezéseinket, eredményeinket.

5. Összefoglalás

Hangsúlyozni kell, a magyar példa sem működik, nem működhet vegytiszta formában. A jelenlegi kísérleti modell létjogosultságát nem csak az bizonyítja, hogy a kriminológiai kutatások, elméletek alapozták meg, eredményei rövidtávon is mérhetőek, s hogy a szükséges kontrollt a legnevesebb elméleti szakemberek biztosítják; hanem a lakosság helyi szervek közmegítélésébe vetett jelentős bizalomfokozódása is. Dr. Hegedűs András, a Belügyminisztérium bűnmegelőzési helyettes államtitkárának kinevezését

³ Korinek László: Gondolatok a közösségi bűnmegelőzésről. Kézirat, Budapest, 2000. 18. o.

⁴ Irk Ferenc: An Appropriate Response to Crime is Fundamental to the Healths of Every Society. In: Response to Crime. Building Healthier Communities. ICPC Conference 10-14 October 1999. pp 23-32.

---

követően első útja ide vezetett, s mint mondotta: ez üzenetértékű, mert ezt tekinti a jövőbeni kezdeményezések követendő példájának.

Hidat kívánunk verni az elméleti és gyakorlati szakemberek olykor antagonisztikus szembenállása közé, s e példával megmutatni: hogyan valósulhat meg a XXI. század elején Magyarország egy méltatlanul hátrányos régiójában tudósok, kutatók, közigazgatási, rendészeti szakemberek példaértékű, az országhatáron messze túlmutató együttgondolkodása és cselekvése. S mindennek lehetősége a helyi döntéshozók asztalán válik el.